

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

Қазақстан 2050

IV ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ФАРАБИ ОҚУЛАРЫ

Алматы, Қазақстан, 4-21 сәуір, 2017 жыл

Студенттер мен жас ғалымдардың

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты халықаралық ғылыми конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 10-13 сәуір, 2017 жыл
1-том

IV МЕЖДУНАРОДНЫЕ ФАРАБИЕВСКИЕ ЧТЕНИЯ

Алматы, Казахстан, 4-21 апреля 2017 года

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

Алматы, Казахстан, 10-13 апреля 2017 года
Том 1

IV INTERNATIONAL FARABI READINGS

Almaty, Kazakhstan, 4-21 April, 2017

MATERIALS

of International Scientific Conference
of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

Almaty, Kazakhstan, 10-13 April, 2017
Volume 1

АРТИСТИЗМНІҢ ОРНЫ
Құттыбек А. ЖОҒАРЫ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ «МӘҢГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ НЕГІЗІНДЕ АЗАМАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТЫРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ
Әбілпатғалова А.Ү. ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТЫҢ ОҚУШЫЛАР БОЙЫНДА ТОЛЕРАНТТЫЛЫҚ ПЕН КӨПМӘДЕНИЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖҰМЫСЫ
Сайрамбек Ж. ҚАЗІРГІ ЗАМАНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН КЕЛЕШЕГІ
Аманова Д.ӘЛЕУМЕТТІК БЕС ПРОБЛЕМА
Шайланов Е. МОБИЛЬДІК ЖӘНЕ КОМПЬЮТЕРЛІК ОЙЫНДАРДЫҢ БАЛА ДАМУЫНА ӘСЕРІ
Сафидуллаева Г. ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТЫҢ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК БЕЛСЕНДІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖҰМЫСЫНЫҢ МӘНІ МЕН МАЗМҰНЫ
Тажу Т. БАЛАЛАР МЕН ЖАСӨСПІМДЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТЕНУІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘСЕЛЕЛЕР
Рахматулла М. МҮМКІНДІГІ ШЕКТЕУЛІ БАЛАЛАРДА ТАНЫМДЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА
Садыкова А. АБАЙТАНУ ПӘНІН МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІККЕ ТӘРБИЕЛЕУДЕГІ МАҢЫЗЫ
Сапарбек К., Нұрғалиева М. БАЛА МЕН ОТБАСЫНЫҢ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСЫН ЗЕРТТЕУ
Кабиева М. БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕРІ
Гумерова А. ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ ШКОЛЬНИКОВ
Сибилева Е. УРОКИ ИСТИНЫ В.ШУКШИНА В ПРЕДПОДАВАНИИ САМОПОЗНАНИЯ
Отарбаева П. ОҚУШЫ ЕР БАЛАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МАМАНДЫҚТАРҒА БАУЛУ
Бекешева А. ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СТРЕСС В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА
Хон А. ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ-ИНДИГО В КОНТЕКСТЕ ПРОФИЛАКТИКИ АУТОДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ
Литвинова М. ЦЕННАТЫ-СМЫСЛОВЫЕ ОРИНТАЦИИ В ЮНОШЕСКОМ ВОЗРАСТЕ МЕТОДЫ И ФОРМЫ
Бағланова Р. ИНТЕЛЛЕКТ - БОЛАШАҚ ПСИХОЛОГТАРДЫҢ КӘСІБИ МАҢЫЗДЫ САПАЛАРЫНЫҢ ДАМУЫНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК - КОГНИТИВТІК АНЫҚТАУЫШЫ
Серикова К. ИССЛЕДОВАНИЕ СТРЕССОУСТОЙЧИВОСТИ И КРЕАТИВНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ КТЛ (Г.АСТАНЫ)
Кенжебекова Д. СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ТРЕНИНГ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ
Ушурова К. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ НЕУВЕРЕННОСТИ В СЕБЕ У СТУДЕНТОВ
Турсинбекова Нуржайна. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ КОМПЬЮТЕРНОЙ ЗАВИСИМОСТИ УШКОЛЬНИКОВ
Юлдашева Д. ЖАСӨСПІМ ТҮЛҒАСЫНЫҢ ДАМУЫНА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС СТИЛІНІҢ ЫҚПАЛЫ
Ибрай А. ҚАМҚОРЛЫҚҚА АЛЫНҒАН БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖҮРГІЗУДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
Саулебек А. ТҰТАС ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ПРОЦЕСТЕ ТӘРБИЕНІҢ ФОРМАЛАРЫ ЖӘНЕ ӘДІСТЕРІ

Азаматтық құндылық- нақты адамның қоғамға және мемлекетке қатынасы, әлеуметтік қауымдастықтың өмірлік тіршілігінде субъект ретінде өзінің орнын түсінуін сипаттайды.

Азаматтық құндылықтар оқушыларға азаматтық позицияларын және ұмтылыстарының бағыттылығын сипаттауға, сондай-ақ олардың материалдық және рухани құндылықтарға қатынасын айқындауға септігін тигізеді. Е.И.Салганова жастардың азаматтық мәдениетін қалыптастырудың негізгі объективті факторларын анықтады. Жастардың азаматтық мәдениетін қалыптастырудағы негізгі объективті факторларға мыналар жатады:

- қоғамдық пікірде азамат "бейнесін" қалыптастыратын ата-аналар отбасының өкілі деңгейі;
- білім, бұқаралық ақпарат құралдар;
- мемлекет, билік органдары, отбасы, жастар қоғамдық бірлестіктері;
- азаматтық қоғамның болмауы, қоғамда құндылықтар мен нормалардың дағдарысы ұшырауы т.б.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Ұлт жоспары – Н.Ә.Назарбаевтың бес институционалдық реформасын жүзеге асырудың 100 қадамы.
2. «Қазақстан Республикасының Президенті – Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан – 2050» Стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты.» атты Қазақстан халқына Жолдауы» //Егемен Қазақстан 14 желтоқсан 2012 ж.
3. Қазақстан ЖОО-ларында «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын жүзеге асыру тәжірибесі. ҚазҰПУ Алматы, 2015-276.
4. Методическое пособие по разъяснению патриотического акта «Мәңгілік Ел» // Методическое пособие – Астана: Национальная академия образования им.И.Алтынсарина, 2016. – 69 с.
5. Айнаш Есали. Жаһандану үрдісі және ұлттық мәдениет// Абдумалик Нысанбаев «Глобализация и проблемы межкультурного диалога» Алматы: Компьютерно-издательский центр Института философии и политологии МОН РК, 2004. Том2.-308 с. С.259-261 (с.260)
6. Тугаринов В.П. О ценностях жизни культуры. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. – 156 с.
7. Макарова Ж.А. Развитие гражданского воспитания в школах Казахстана.-Алматы, 2009. – 160 с. (с. 134)

Әбілпатталова А.

әл-Фараби ат.ҚазҰУ, Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану мамандығының 4 курс студенті
Ғылыми жетекшісі: аға оқытушы Жұмабекова Қ.Б.

ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТЫҢ ОҚУШЫЛАР БОЙЫНДА ТОЛЕРАНТТЫЛЫҚ ПЕН КӨПМӘДЕНИЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖҰМЫСЫ

«Қазақстан-2050» - қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты Стратегиясында рухани бірлік пен ұрпақтар арасындағы сабақтастық, ұлттық сана-сезіммен және қазақстандық патриотизмді қалыптастыру мәселелерін өзектендіре отырып, мемлекет Президенті Н.Ә.Назарбаев бұның бәрі жақын болашақта Мықты және Қуатты Қазақстан мемлекетін өркениетті жолмен құрудың қажетті шарты екеніне баса назар аударды.

«Қазақстан-2050» Стратегиясын жүзеге асыруда үлкен жауапкершілікті мемлекет құрушы ұлт ретінде қазақ халқына жүктей отырып, Президент тек мәдени кодты сақтап отырып қана (тіл, руханилық, салт-дәстүрлер) уақыттың сын-қатерлеріне жауап қайтаратын алатынымызға баса назар аударды. «Егер ұлт өзінің мәдени кодын жоғалтса, онда ол ұлттық өзі де жойылады». Тек тағылымды тарих, ата-бабалар даңқы ғана қазіргі уақыт қиындықтарын жеңуге мүмкіндік береді», - деген құнды пікірі ата салтымызды сақтауға туған жер мен ел алдындағы парызымызды ақтауға шақырады. [1.7]

Соңғы жылдары әлемде және Қазақстанда болып жатқан өзгерістер адамдар арасындағы қарым-қатынас мәселелерінің өзектілігін алға тартып отыр. Мемлекет жүргізіп отырған ұлтаралық келісім мен ұлтаралық бірлікті дамытуға бағытталған нақты саясат араларымен бірге, әлеуметтік және рухани бірлік пен ынтық-ындықты қалыптастыруға бағытталған саясатпен бірге, ата-ана арасындағы бірлікті, аға буын мен кіші буын арасындағы өзара сенімділікті, ең бастысы оқушылардың ішкі мәдениетінің дамуын ұлттық сана-сезім, ұлттық құндылықтарды сақтау, ұлттық құндылық тұлғасынан қамтиды. егер қоғамымыз конфронтация мен күрестен бас тартқысы келсе, онда оқушылар арасындағы тәрбие жұмыстарын ұйымдастыруға ортақ құндылықтарды: түрлі идеологиялық көзқарастарға, қоғамдық-экономикалық жағдайларға, саясатқа, мәдениетке, діни нанымдарға және тағы басқа құндылықты қалыптастыруға бағыттау керек. Ізгілікті қоғамда мектеп бір-біріне, ата-анаға деген сыйлы қатынасты, жасы үлкен адамдарға және кішкентай балаларға көмек беру, бейбітшілік пен қоршаған ортаны қорғау ниетін тәрбиелеуі тиіс. [2.7]

Уақыт сынынан өткен Қазақстандық жолдың тәжірибесі негізінде «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясының мынадай жеті құндылығы айқындалды:

- Қазақстанның Тәуелсіздігі және Астанасы;
- Қоғамымыздағы ұлттық бірлік, бейбітшілік пен келісім;
- Зайырлы қоғам және жоғары руханият;
- Индустрияландыру мен инновацияларға негізделген экономикалық өсім;
- Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамы;
- Тарихтың, мәдениет пен тілдің ортақтығы;
- Еліміздің ұлттық қауіпсіздігі және бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге қабілеттілік тұлғасын қалыптастыру [3, 2].

Жоғарыда аталған құндылықтар, яғни «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы аясында атап өтетін осы маңызды құндылықтарды бүгінгі таңда педагог мамандардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру жұмыстарында басшылыққа алынуы тиіс деп есептелінді. «Мәңгілік Ел» болашақ тұрғындары, өскелең ұрпақтың бойына жоғарыдағы аталған 7 құндылықты қалыптастыру – тәрбиелеудің жаңа әдістерін қолдануды да қажет етеді.

Білім беру мен тәрбиелеу үдерісінде оқушылардың ел бірлігі құндылықтарының қалыптасуына әлеуметтік педагог жұмыстарының әсері мол. Ел бірлігі құндылықтарын қалыптастыруда әлеуметтік педагог ел бірлігі құндылығының құрамдас бөліктерін оқушы бойына сіңіруді басшылыққа алғаны жөн деп ойлаймын.

Ел бірлігі құндылығының өзекті болуы қазақ менталитетіндегі әлеуметтік бірлік тұлғасындағы рухани құндылықтардың мемлекеттік дәрежедегі әлеуметтік – саяси мәртебесі мен маңызын теориялық-әдіснамалық тұрғыдан ашып көрсету қажеттігінің пайдаланылуымен байланыстырылады. [4,182]

Осы орайда бүгінгі білім беру мен тәрбие үдерісінде оқушылардың мінез-құлқын әлеуметтік бірлікке қарай тәрбиелеуде ұлтымыздың дәстүрлі төл қағидаларын қалай кәдеге айналдыру керек, әлеуметтік бірлікті қамтамасыз етуге ықпалын тигізетін адамдардың өзара қарым-қатынас эталондары не болады және олар қандай бастау көздерге негізделуі тиіс дейтін сұрақтар тұрады. [4,182]

ЮНЕСКО Декларациясына сәйкес (1995) толеранттылықты – өзіндік болмыста, дербестікте барлық азаматтардың құқығы көрінетін; түрлі конфессиялардағы саяси, экономикалық және басқа да әлеуметтік топтар арасындағы тұрақты үйлесімділікті қамтамасыз ететін; түрлі әлемдік мәдениет, өркениет және халықтың алуан түрлілігін сыйлаудағы; сыртқы бет пішіні, тілі, наным, дәстүр және сенімдері бойынша ерекшеленетін адамдармен бірлесуге және түсінуге дайын болуындағы құндылық және әлеуметтік норма ретінде қарастырады. Толеранттылық мінез-құлықтың қалыптасу мәселесі, экстремизмнің әр-түрлі түрлерін алдын алу және оған қарсы әрекет ету қазіргі көп ұлттық қазақстандық қоғамда өзекті мәселелердің бірі болып табылады [5. 80].

Ж.Ж. Қартбаева өзінің «Жасөспірімдердің толеранттылық мінез-құлығын қалыптастырудың теориялық бағыттары» атты мақаласында жасөспірімдердің бойында

толеранттылық мінез-құлық қалыптастыру мақсатына жетудегі кешенді мәселелерді екі блокқа бөліп қарастырған. Олар:

1. Өсіп келе жатқан ұрпақтың бойында бейбітшілікті сүйеді, зорлық-зомбылықсыз рухын тәрбиелеу:

- соғысқа деген жағымсыз қатынасты, бейбітшілікті сүйеді халықаралық және ұлттаралық өзара түсіністікке деген қабілеттілік ретінде, әлеуметтік шиеленістерді шешуді зорлық-зомбылық әдістерін терістеуді қалыптастыру;

- табиғатқа, барлық тіршілікке деген зорлық-зомбылықсыз қатынас;

- басқа адамдарға деген, сонымен бірге өзіне-өзі адамгершілік қатынас, тұлғаралық және ішкі тұлғалық шиеленістерді зорлық-зомбылықсыз жолдармен шеше білу, басқа адамды қабылдау және түсіне білу қабілетін дамыту.

2. Оқыту мен тәрбиелеу, ересектер мен балалардың өзара әрекеттесу үрдісін гуманизациялау:

- түрлі деңгейлі оқу орындарындағы бар әдістер мен жұмыстар формаларын ересектер мен балалардың өзара қарым-қатынас жүйесін гуманизациялау;

- зорлық-зомбылықсыз идеясының негізінде құралған педагогикалық іс-әрекетті жаңа әдістері мен формаларын өңдеп жасау және енгізу;

- арнайы орта және жоғары оқу орындарында болашақ педагогтарды даярлауды реформалау, олардың бойында келешекте балаларды зорлық-зомбылықсыз қарым-қатынас рухында тәрбиелеуге және өздерінің мәжбүрлеуді қолданбай жұмыс істеуіне көмектесетін арнайы іскерліктер мен тұлғалық қасиеттерді қалыптастыру [5]

Көпмәдени білім берудің мәнін түсіну үшін М.М. Бахтиннің мәдениеттің керемет әлемі ретінде өзін басқалармен өзара іс-әрекет пен өзара әсер ететін үдерісте, әрекет ететін адам туралы ережелерінің ерекше мәні бар. М.М. Бахтин бойынша сөз (ой, сана), диалогты көптеген шексіз жаңа мағыналарға ие болады. Өзіндік Менді меңгеру басқа адамдармен қарым-қатынас арқылы жүзеге асырылады. [6.40]

Әдебиеттер талдауы көрсеткендей, көпмәдениетті білім берудің мақсаты – мектеп және басқа да білім беру институттарының, жанұя мен қоғамдық ұйымдардың көмегімен Қазақстанның демократиялық мемлекет ретінде нығаюына ықпал ету, оның негізгі сипаты мынадай:

- көзқарастардың, пікірлердің, адамдардың толеранттығы (шыдамдылығы);

- қоғамда мәдени алуантүрлілікті мойындау және дамыту;

- барлық азаматтардың құқығы, міндеті, мүмкіндіктерінің теңдігі;

- барлық азаматтардың адамның жеке өміріне де, қоғам өміріне қатысты шешім қабылдауға тиімді түрде қатысуы;

- әрбір адамға қатысты әділеттілік;

- таңдау еркіндігі;

- көпшіліктің шешімін құрметтеу және азшылық топтардың құқығын қорғау;

- адамның мәдени өзгешелігін еркін таңдау құқығын құрметтеу. [7.55]

Тәрбие үдерісінің қайсысын алып қарамаңыз, барлығының мәні - тұлғаның қалыптасу үдерісі болмақ. Тәрбиелеуші көзқарасы мен қоғамның талаптары сәйкес келген жағдайда бұл басты міндет неғұрлым тиімді жолмен шешім табады. Ол үшін әртүрлі жағдайлар – жалпы және жеке, объективті және субъективті, т.б. ескерілуі шарт. Осыған сәйкес тиімді жағдайдың бірі – тәрбие үдерісінің әдіснамалық негіздеріне сүйену.

Оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын, яғни толерантты мінез-құлық, көпмәденилікті, ұлттық сана-сезімін қалыптастыруда сәйкесінше деңгейлерді есепке алу қажет. Олар тұлғалық-әрекеттік, мәдениеттанушылық, этномәдени, жүйелік-тұтастық, аксеологиялық, көпмәдениетті, этнопедагогикалық, құзіреттілік деңгей. [1]

Тұлғалық-әрекеттік, субъектілік-әрекеттік деңгейлер. Оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын, толеранттылығын, азаматтығы мен отансүйгіштігін қалыптастыруда жоғарыда аталып өткен әдіснамалық деңгейлердің маңызы философия мен психологияның төменде көрсетілген қағидалары негізінде анықталуы қажет.

1. Тұлғалық деңгей - оқушыларды оқу үдерісінде өздерінің өмірлік іс-әрекеттерінің амал-тәсілдері, өзіндік тұлғалық мәнін жүзеге асырушы белсенді субъект ретінде қалыптастыруға бағытталады. Өзін-өзі дамыту, өздігімен білім алу, өзін-өзі тәрбиелеу тетіктерінсіз тұлғаның кемелденуі мүмкін емес. Индивид субъект ретінде сырттан белгіленген нормалар мен эталондар бойынша өзінің ішкі әрекеттерін өз бетімен басқарып, жүзеге асыра бастағанда тұлға пайда болады. Ішкі күш-жігер мен мүмкіндіктеріне, сұраныстарға арқа сүйемей тұлға бойындағы сапаларды тиімді дамыту мүмкін емес.

2. Оқушылардың субъектілігін ынталандырудың тәсілі – тәрбиеге әрекеттік сипат беру. Адам әрекет барысында қалыптасып, дамиды. Тұлға неғұрлым көп әрекет түрлеріне араласса, соғұрлым жан-жақты дамиды. Тұлғаның субъектілік құрамы, оның «Мен-тұжырымы» тікелей іс-әрекет жүзінде дамиды, тұлғада осы арқылы әлеуметтік тәжірибені игеру, психикалық қызметтер мен қабілет-дағдыларды дамыту, өоршаған ортаға және өзіне деген қатынас жүйесін қалыптастыру жүзеге асады. Қандай да бір әрекеттің тиімділігі тұлғаның өз бетімен шығармашылық белсенділігіне, оның өзін-өзі алдекайда жақсы жақтарға өзгертуге деген мүддесі мен сұранысына, оның әзірлігіне байланысты.

Жүйелік-тұтастық деңгей. Жүйелілік және тұтастық тұлғаның өзгелер үшін тұтастай феномен ретінде танылуын білдіреді. Өзінің әрбір жекелеген іс-әрекеттерінде ол әлемге деген тұлғалық қатынастар жүйесін жеке-дара, сонымен қатар тұтастай тұзумен болады. Тұлғаның әлеуметтік-психологиялық феномен ретіндегі тұтастығы оған тәрбиелік әсер етудің тұтастығын айқындайды. Субъектілік ұстаным, оның өзінің іс жүзінде жүзеге асуында тұлғаға өз өмірінің басшысы болу қабілетін дамытса, тұтастық оны өзінің өмірлік тактикамен қаруландырады: демек, тұлға өз іс-әрекеттерін өмір суру ортасы мен адамдарға деген бірыңғай қатынастарға сай құрады.

Мәдениеттанушылық деңгей. Мәдениеттанушылық деңгейдің негізі мәдениетті танушы және жасаушы адам болып табылады. Сол себепті де мәдениеттанушылық деңгей оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын, ұлттық сана-сезімін, отансүйгіштігін, азаматтығы мен әлеуметтік белсенділігін қалыптастыру үдерісінде білімнің тұлғалық бағдары, парадигмасы аясында жүзеге асуы керек.

Аксиологиялық деңгей. Аксиологиялық деңгей тұлғаны адамзаттың жоғары құндылығы дәрежесінде зерделейтін барша гуманистік тұжырымдамалардың негізі болып табылатыны белгілі. Аксиологиялық ойдың орталығында бір-біріне өзара тәуелді және өзара әрекеттестіктегі әлем тұжырымдамасы орын алған. Соған сәйкес, біз өмір сүріп жатқан әлеміміз – тұтас адам әлемі, сол себепті адамзатты біріктіретін жалпылықты ғана емес, әрбір жеке адамды сипаттайтын ерекшелікті де көре білу қажет.

Аксиологиялық деңгей жоғарыда аталған мәдениеттанушылық деңгейдің өзегі болып саналады. Оның ел бірлігі құндылығын, тұлғаның ұлттық сана-сезімін қалыптастыру контекстіндегі мән-маңызы оқушылардың бойындағы ұлттық және жалпыадамдық құндылықтар жүйесін қалыптастыруға бағытталғандығында болып отыр. Бұл құндылықтарды атап айтар болсақ: а) өз халқын, елдегі өзге де халықтарды, тұтастай әлем құндылықтарын; ә) өзінің іс-әрекетін, ұлттық мәдениетті сақтаушы адам ретінде өзін-өзі бағалауға баулиды.

Этнопедагогикалық деңгей. Оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын этнопедагогикалық деңгейде тәрбиелеу халықтың тарихы, тілі, фольклоры, өнері, салт-дәстүрі сынды ұлттық құндылықтарға негізделеді. Оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын этнопедагогикалық деңгей негізінде қалыптастыру олардың өзіндік болмысын сақтаудың, дамытылуына, өз халқының тарихына, салт-дәстүрі мен мәдениетіне дегенізгі қатынасын қалыптастырудың маңызды алғышарты болып табылады. Бұл әдіснамалық деңгей отансүйгіштік пен тұлғаның Отанға деген қимастық, бауырмалдық сезімін қалыптастыруға, оған жерде бейбітшіліктің сақталуы үшін өз халқының алдында жауапты болуға тәрбиелеуге бағытталмақ. А.С.Макаренко былай деп жазады: «Халыққа қызмет ететін тәрбие ғана ұлынайы тәрбие болып табылады. Осы талаптың үдесінен шықпайтын тәрбие, халыққа қарсы

тәрбие және ол анти тәрбие ретінде бағалануы мүмкін. Себебі адам тұлғасын бұзады. Оқушылардың, мемлекет құрушы ұлт өкілдерінің ел бірлігі құндылық қалыптастырудағы этнопедагогикалық деңгей өз халқының ділін терең зерле бағытталған. Осы орайда діл халықтың өмір салты, наным-сенімі, географиялық, т және экономикалық ерекшеліктері сипатталатын тұрмыс-тіршілігі, сондай-ақ ұрпақтан ұрпаққа беріліп, моральдық қағида, жүріс-тұрыс нормалары, құндылықтар, салт-ғұры мерекелер, т.б. арқылы көрініс табатын әлеуметтік-мәдени мұра элементі реті дәстүрлердің бірегей көрінісі ретінде пайымдалады.

Этномәдени деңгейді. Оқушы бойында ел бірлігі құндылық қалыптастыру мәдениетіне қызығушылықты оятумен, жалпыадамзаттық құндылық игеру, елдегі ұлтөкілдерімен қарым-қатынас құрудың дағдыларын дамыту арқылы іске тиіс. Оқушылардың бойында ел бірлігі құндылықтарын қалыптастыру барыс этномәдени деңгейдің асырылуы, сонымен қатар, 130-дан аса ұлт өкілдері өмір сү Тәуелсіз Қазақстанның көпэтникалық болмысына эмоционалды-құндылықтық көзқар қалыптастыруы қажет. Бұл деңгей Қазақстан аумағында біртұтас халық ретінде өмір отырған барша ұлттардың құндылықтарын бағалауға, өзге де ұлттық мәдениеттерді са оларды дамытуға негізделетін ұлттар арасындағы қарым-қатынас мәдениетіне оқушы тәрбиелеудің бағдары мен жоспарын анықтауға негіз бола алады.

Көп мәдениетті деңгей. Көпмәдениетті деңгей аясында көпэтникалық, көпмәдени тәрбие мен білім беру жүзеге асырылады. Көпмәдениетті тәрбие мен білім беруді көпү көпмәдениетті саналатын ортада белсенді, өнімді әрекет етуге қабілетті, өзге мәдениеттерді толықтай түсініп, оларды барынша құрметтей алатын, елдегі өзге ұлт өкілдерімен бейбіт, келісімде тіршілік ететін, қоғамға қажетті тұлғаны қалыпта үдерісі деп қараған жөн.

Құзыреттілік деңгей. Жоғарыда аталып өткен деңгейлерді бірлікте, сонымен өзара байланыста, жалпы білім беретін мектептердегі тұтас педагогикалық ұ жағдайында оқушылардың ел бірлігі құндылықтарын қалыптастыру жұмыстарының не ұстанымдары ретінде қарастырған дұрыс.

Мектептегі білім беру мен тәрбие үдерісі барысында әлеуметтік педагогтың оқушы бойында ел бірлігі құндылықтарын, толерантты мінез-құлық пен көпмәдени қалыптастыру жұмысы маңызды болып табылады.

Оқушылардың бойында толеранттылық пен көпмәденилікті қалыптастыру әлеуметтік педагог жұмысын былайша қарастыруымызға болады.

1-кесте. Әлеуметтік педагогтың оқушылардың толеранттылық пен көпмәденилі қалыптастыру жұмысының негізгі кезеңдері

Қалыптастыру кезеңдері	Бағыттары	Толеранттылық пен көпмәденилік бойынша қалыптасатын қасиеттер	Әдістер мен тәсілдер
<i>I кезең</i> <i>Ұйымдастырушылық-даярлық</i>	1. Мектептің психологиялық климатын анықтау 2. Психологиялық-педагогикалық құзыреттіліктерді зерттеу		Диагностикалық әдістемелер, сауалнама, бақылау, т.б.

<p>II. Ақпараттық маңыздандыру</p>	<p>1. Ел бірлігі құндылығы жөнінде түсінік қалыптастыру, ақпарат беру</p> <p>2. Толеранттылық, көпмәдениеттілік жөнінде түсініктерді тереңдету, маңыздылығын ұғындыру</p>	<p>Әлеуметтік бірлік, ел бірлігі, ұлттық бірлік жөнінде базалық түсініктердің қалыптасуы.</p> <p>Толеранттылық, көпмәденилік жөнінде түсініктердің беки түсуі. Қарым-қатынаста маңыздылығын ұғынуы</p>	<p>Дәрістер, буклеттер, рефераттар, анықтамалық брошюралар тарату, т.б.</p>
<p>III. Субъектілік қарым-қатынастың қалыптасуы</p>	<p>1. Эмпатиялық қабылдауды жетілдіру</p> <p>3. Көпмәдени тәрбие аясында өзге мәдениет өкілдерімен қарым-қатынас құруға дағдыландыру</p>	<p>Өзіне деген қарым-қатынасты өзгеге жасай алу; барлық адамдармен достық қарым-қатынас орната алу дағдысы; эмпатия; мәдениетті тұлға; т.б.</p>	<p>Эмпатияны жетілдіруге бағытталған тренингтер, әңгімелесу, «Мәдениеттер тоғысы» атты апталық, т.б.</p>
<p>IV. Ел бірлігі құндылықтарының қалыптасуы</p>	<p>1. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы негізінде ел бірлігі құндылықтары қалыптасқан оқушы тұлғасын қалыптастыру және дамыту</p>	<p>Еліне, Отанға деген сүйіспеншілігі басым, өзге ұлт өкілдерімен достық-толеранттылық қарым-қатынас құра алатын тұлға, полиэтникалық қоғамда бейімделе алатын тұлға, т.б.</p>	<p>Тренингтер, көрмелер,</p>
<p>V. Бағалау-нәтижелілік</p>	<p>1. Жүргізілген жұмыстар бойынша қорытынды жасау.</p> <p>2. Оқушылар бойында қалыптасқан ел бірлігі құндылықтарын ары қарай дамыту.</p> <p>3. Жіберілген қателіктер бойынша жұмыстар жасау.</p>		<p>Диагностика, мониторинг, т.б.</p>

Қарастырылып отырған мәселелер бүгінгі таңда еліміздің дамуында, азаматтық сипаттағылықты сақтауда өзекті болып саналады. Себебі, әлем кеңістігінде біздің еліміз — «Мәңгілік Ел» болып қалыптасып, танылуы тиіс. Осы мақсатты жүзеге асыруда қоғам болып атсалысу қажет. «Мәңгілік Ел» болып қалыптасудың алғашқы іргетасын қалаушы болып өзіміз —

тәрбие мен білім беру үдерісінің басы-қасында жүрген педагогтар, әлеуметтік педагогтар болып саналады.

«Мәңгілік Ел»

ұлттық идеясын жүзеге асыруда оқушылар бойына ел бірлігі құндылықтарын сіңіре болашақ педагог маман ретінде өз міндетін деп білемін. Т
әрбір болашақ елдің жастарының бойына ұлттық идеяны сіңіре білу – басты мақсат.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Мәңгілік Ел: – Оқулық / М.Б. Касымбеков, С.Ж. Пралиев, К.К. Жаңабаев, т.б. Абай атындағы ҚазҰПУ – Алматы: «Ұлағат» баспасы, 2015. – 336 б.
2. Қартбаева Ж.Ж., «Оқушылардың толерантты мінез-құлықты қалыптастыру педагогикалық-психологиялық негіздері, 2008
3. Оспанов Д.М., «Мәңгілік Ел идеясы – ұлт мұраты», - «Білім көкжиегі» 2016 (маусым)
4. Раев Д.С., «Қазақ би-шешендері: «Ел бірлігі тұғырнамасының әдіснамалық негіздері.-ҚазҰУ Хабаршысы.Философия сериясы. Мәдениет Саясаттану сериясы.-№4 (53).2015
5. Ж.Ж.Қартбаева, «Жасөспірімдердің толеранттылық қалыптастырудың теориялық бағыттары», - Қарағанды университетінің Педагогика сериясы, № 4(48) 2007
6. Юнусова М.С., «Мектеп оқушыларына көпмәдени білім берудің тәжірибелік практикасы, 2010
7. Г.Б.Исабекова., Көпмәдениетті жеке тұлғаны қалыптастырудың коммуникативтік көрсеткіштері, - Педагогика және психология, №2, 2016

С
эл-Фараби ат.ҚазҰУ, Педагогика және психология мамандығының 2

Ғылыми жетекшісі: ф.ғ.к., доцент Ә

ҚАЗІРГІ ЗАМАНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ

Қазіргі жастардың проблемалары, келешектеріне залал немесе зиянды жасай алады ма? Негізгі жастар проблемасы заманның дамуынан, еліктеуші болуда. Жастар бойындағы құндылықты сақтап қалу жолдары. Жастардың нақтылау негізінде қандай жұмыстар ұсына аламыз?

Кіріспе

Қазақстан жастарының негізгі проблемаларын талдау, бұл проблемалардың қаншалықты ауқымды. Жаһандану заманының серпіні жастардың өзекті проблемаларын тудыруға себеп болып отыр. Қазақстан жастарын әлеуметтендіру мәселелері мен тәуекелдер мемлекеттік жастар саясатының өзекті күн тәртібін қалыптастыру мемлекеттік органдардың, корпоративтік сектордың және азаматтық қоғам институттарының бәрінің күш-жігері соның айналасына шоғырлануға тиіс.

Негізгі бөлім

Еліміздің ертеңі, мемлекетіміздің болашағы. Бүгінгі жас – ертеңгі ел тізгіншісі ел ағасы. Бүгінгі алдыңғы толқын аға буынның орнын басар, ізін жалғастыра келе жатқан жастар екені даусыз. Еліміздің ендігі дамуы мен өркендеуі, келешектің тікелей байланысты. Әрі білімді, бәсекеге барынша қабілетті, сонымен қатар салауатты өмір салтын ұстануы алғы шарт болып табылады. Ұлы Мағжан айтқандай, «Арыстандай айбатты, жолбарыстай қайратты, қырандай күшті жастарға сенемін» дегендей, бүгінгі қоғам, қазіргі нарық бәсеке заманын таңдап, Жүректерінде жалыны, бойларынан күштері бар жиырма бірінші ғасыр